

ZAMONAVIY TA'LIMDAGI MUAMMOLAR

Muhayyo Xolikulova Davlatjon Qizi

Farg'ona davlat universiteti Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi yo'nalishi

Xolikulova Muhayyo

Ilmiy rahbarim D. Yuldasheva

Filologiya fanlari doktori (Ds) Maktabgacha ta'lim kafedrası dotsenti

Annotatsiya: *Maqolada muallif zamonaviy maktab ta'limi muammolarini eslatib o'tadi va ularni hal etish yo'llarini belgilab beradi, yoshlarni ta'lim jarayoniga jalb qilish uchun innovatsion yondashuvni taklif qiladi, shuningdek, ajdodlarimiz erishgan ulkan yutuqlarni sanab o'tkan holda, nima uchun bizning zamonamizda ilm-fan nuqtai nazaridan regress, shuningdek, hamma narsani yaxshiroq tomonga o'zgartirish uchun yechimlar taklif qiladi.*

Kalit so'zlari: *texnologik inqilob, innovatsiya, zamonaviy ta'lim tizimi.*

PROBLEMS OF MODERN EDUCATION

Abstract: *In the article, the author mentions the problems of Modern School Education and sets out the ways to solve them, offers an innovative approach to attracting young people to the educational process, and also, having listed the enormous achievements of our ancestors, he explains why in our time from the point of view of science, regress also offers solutions to change everything to.*

Keywords: *technological revolution, innovation, modern education system.*

KIRISH

Biz texnologik inqilob va tartibni shakllantirish davrida yashamoqdamiz. Kecha hayoliy tuyulgan narsa bugun oddiy va ommalashib bormoqda. Nanotexnologiyalar dunyosining ajoyib imkoniyatlari, genetik va bioinjeneriyaning ajoyib imkoniyatlari, axborot texnologiyalari biz uchun ochilmoqda. Bularning barchasi insoniyat xizmatiga aylandi. Kvant mexanikasi qanday qilib bizning cho'ntagimizda uyali telefonlar, smartfonlar bilan har qanday uyga ulkan tekis ekranli zamonaviy televizorlar, kompyuterlar, noutbuklar, planshetlar, "aqlli" changyutgichlar va uy robotlari bilan kirib kelganini sezmadik. Aloqa kosmosga ko'chib o'tdi va odamlar aloqa qilishlari uchun juda ko'p bulutli texnologiyalar ixtiro qilishdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bolalar bog'chasi, maktab ostonasini endigina bosib o'tgan bolalarimiz nanokarbonli tizimlar, spin elektronigi, kvant kompyuterlari va gen muhandisligi tibbiyotining yanada ajoyib davrida yashashlari kerak bo'ladi.

Demak, zamonaviy ta'limning o'ta muhim vazifasi - bu bolalarda dunyoqarash va bu vazifaning asoslarini yaratishdir, ular bilan 15-20 yil ichida ular hayotlarining faol bosqichiga bimalol kirishadilar.

Bunday natijalarga erishish uchun, avvalambor, biz maktablarimizni sanitariya me'yorlariga moslashtirishimiz va ularni eng zamonaviy gadjetlar, projektorlar, so'nggi avlod kompyuterlari, yuqori tezlikdagi Internet va boshqa hokazo vositalar bilan ta'minlashimiz kerak.

Biroq, qulay binolar yaxshi ta'lim olish uchun yetarli emasligiga rozi bo'lishimiz kerak. Bizga professional o'qituvchilarning mehnati, o'qitishning yangi texnologiyalari va, albatta, ijod, sport, qo'shimcha ta'lim va boshqalar uchun imkoniyatlar kerak.

Bugun maktab qanday? Bu zamonaviy bolaning xususiyatlari va ehtiyojlariga qay darajada mos keladi? Maktabda o'quvchi o'zini qanday his qiladi? U u yerga borishni xohlaydimi? Bola maktabga qiziqadimi?

Ma'lum bir fikrlarga yondashadigan bo'lsak: bir tomondan, bitiruvchilarning kelajakdagi hayotning ba'zi jihatlariga tayyorligini baholash yildan-yilga o'sib bormoqda, ikkinchidan, bu jarayonga maktabning ta'siri shunchaki emas albatta.

Maktabga qiziqmaydigan o'quvchilarning ulushi o'sib bormoqda. «Qiziqishsiz o'rganish»ning tan olinilishi o'quvchilarning kattalar hayotiga tayyorligini shakllantirishda va hayotning ushbu bosqichining qashshoqlashuvida maktabning rolining pasayib ketishining alomatidir.

Tabiiyki, shu o'rinda savol tug'iladi: Maktablarning yoshlar hayotini shakllantirishdagi rolini baholashning amalda pasayish sabablari nimada?

Maktab va maktabdan tashqari sotsializatsiya o'rtasidagi sezilarli farq, asosan, kitob madaniyati va ommaviy Internet madaniyati o'rtasidagi to'qnashuv bilan bog'liq. Ushbu qarama-qarshilikda klassik maktab o'zining oqilligi, o'zini o'zi boshqarish, bilimga yo'naltirish va xotirani boyitish bilan hayotga tayyorgarlikning samarali shakli bo'lishni to'xtatadi. Xuddi shunday jiddiy sabab (va shu bilan birga bitiruvchilarning hayotiy pozitsiyasining natijasi) ularning maktab hayoti bilan bog'liq muammolarni hal qilishda faolligi yo'qligi. Ularning maktab hayotiga ta'siri asta-sekin o'sib borishiga qaramay, mohiyatan maktab o'quvchilari avtonomdirlar. Ularning aksariyati maktabni "ikkinchi uy" deb atashlari qiyin, garchi ular hayotlarining katta qismini shu yerda o'tkazganlar.

Ammo yaxshi maktab va yaxshi o'qituvchining mezonlari sodda va tushunarli: bolalar maktabga borishni xohlaganlarida, bolalar darslarga qatnashishni xohlashadi. Va biz bolalarni ko'pincha boshlang'ich maktabda o'qish motivatsiyasini yo'qotamiz (tabiiy, o'ziga xos motivatsiya).

Biz hammamiz zamonaviy bolaning xususiyatlari haqida gapirganda, o'qituvchilarning xususiyatlari haqida gapirib o'tish joiz. Zamonaviy o'qituvchi qanday bo'lishi kerak?

Nazarimda ideal va haqiqiy ustoz haqida talabalarning fikrini bilish qiziq tuyuladi. Bitiruvchilar ideal o'qituvchining fazilatlarini orasida birinchi o'rinda adolatni, haqiqiy talab sifatida esa talabchanlikni qo'yadilar.

Maktab hayotining ko'plab muammolari kerakli va dolzarblik o'rtasidagi farqda aks etadi. Bevosita oqibat - bu talabalarning o'qituvchilardan, o'z navbatida, o'qituvchilarni talabalardan chetlashtirishi.

Maktabdagi bolalar nafaqat bilimlarni o'rganadilar, balki hayot qonunlaridan chuqur ko'nikma hosil qiladilar, tuyulishi mumkinki, o'qituvchilar ularni maxsus o'rgatishmaydi. Shunday qilib, o'g'il va qiz bolalar juda yaxshi "o'rganadilar", ularning baholashi bilimga qaraganda ko'proq o'qituvchining munosabatiga bog'liq. Shunday qilib, so'rovda qatnashgan bitiruvchilarning 32,4 foizi baho o'qituvchining o'quvchiga bo'lgan munosabatini sezilarli darajada belgilaydi deb hisoblaydi. Bolalar konformizm fanini mukammal egallaydilar – "agar siz muammolarga duch kelishni istamasangiz, "xo'jayin-o'qituvchilar" ga itoat eting.

Tadqiqotlar, hatto universitetga kirishga tayyorgarlik paytida ham maktablarning «hissasi» kamayganligini qayd etdi. Bitiruvchilarning atigi 16 foizi o'zlarining tayyorgarligini universitetga kirish uchun yetarli deb hisoblashadi, respondentlarning 38 foizi salbiy javob berishadi, 41 foizi bu faqat ma'lum darajada yetarli deb hisoblashadi. Respondentlarning 53% «maktabda o'qitiladigan narsalarning yarmidan ko'pi mening hayotimda kerak bo'lmaydi» degan so'zlarga qo'shilishdi.

Respondentlarning atigi 45 foizi o'qituvchilar talabalarda mustaqil fikr yuritishni rag'batlantiradi, hatto bu o'qituvchining fikri bilan farq qilsa ham. Ammo buyuk o'qituvchi Yanush Korchzak "qulay va itoatkor bola, qoida tariqasida, birovga beparvo itoat etish odatini tarbiyalash natijasi, hatto undan ham achinarlisi, bu bolada o'ziga nisbatan qo'rquvni tarbiyalash," deb ogohlantirgan va bu komplekslarni shakllantirgan. Ma'lumki, psixologiyada har qanday majmua noto'g'ri o'z-o'zini hurmat qilishga asoslanadi va agar kelajakda kattalar undan past darajadagi (o'ziga ishonmaydigan) yoki undan kattaroq o'sib chiqishsa, bola qanday qilib ochilishi mumkin? – to'g'ri (o'z-o'zini yuqori baholash, bu bolaning haqiqiy imkoniyatlari va uning ijtimoiy intilishlari o'rtasidagi farqga olib keladi).

O'rta maktab o'quvchilari zamonaviy, har tomonlama tarbiyani shunday aniq belgilaydilar. Bizning har tomonlama ta'lim olishimiz uchun juda ko'p narsa kerakdek tuyuladi.

Bizning fikrimizcha, zamonaviy ta'lim tizimidagi asosiy muammolardan biri bu zamonaviy bolalarni tushunmaslik, bizning bolalarga nisbatan tubdan noto'g'ri munosabatimizdir. Avlod boshqacha va biz ular bilan dunyoqarashimiz asosida ishlashimiz zarur.

Zamonaviy bolani tushunish uchun biz unga ko'tarilishimiz kerak. Ha, biz aksariyat hollarda o'tgan asrning avlodimiz, ammo hozirgi asrda yashayapmiz, shuning uchun zamonaviy avlodni bilish va innovatsion tajribalarni, ta'lim va tarbiya texnologiyalarini o'zlashtirish endi biz uchun shunchaki muammo emas balki davlat talabi deb hisoblash mumkin.

Biz "innovatsiya" tushunchasiga fursatparvarlik deb qaramasligimiz kerak deb ta'kidladik. Ba'zida "innovatsiya" deb ataladigan narsa, ba'zida ish samaradorligini emas, balki ko'rgazmaga intilishdir.

"Innovatsiya" atamasi uning semantik ma'nolarining kengligi bilan tavsiflanadi va shuning uchun uni tushuntirish zarurati tug'iladi:

- bu har xil turdagi yangiliklarni yaratish va amalga oshirish;
- bu texnologiya va texnologiyalar avlodlarining o'zgarishi;
- bu shuningdek, madaniyatli hayotga berilgan ob'ektivdir. Muhim ahamiyatga ega bo'lgan innovatsion jarayon;

ijtimoiy amaliyotdagi va eng avvalo ta'limdagi o'zgarishlar rivojlanishning bir necha bosqichlaridan o'tadi:

1. Yangi g'oyaning tug'ilishi.
2. Ixtiro, ya'ni obyekt, moddiy yoki ma'naviy mahsulotda mujassam bo'lgan yangilik yaratish - namuna.
3. Innovatsiya (dastur), uning mohiyati yangilikni amaliy qo'llash muammolarini hal qilishda, uni takomillashtirishda.
4. Innovatsiyalarni tarqatish, uni keng tatbiq etish.

MUHOKAMA

Endi siz uchun zamonaviy umumiy ta'lim maktabining 8ta asosiy kamchiliklarini sanab o'tamiz.

1-muammo. Maxsus o'qitish tizimining yetishmasligi.

Zamonaviy ta'limning birinchi muammosi shundaki, aksariyat ta'lim dasturlari gumanitar, aniq va tabiiy fanlarni teng ravishda o'rganishni o'z ichiga oladi. Muayyan bolaning qiziqishlari va moyilliklari hisobga olinmaydi. Har bir fan o'z intizomini asosiy deb biladi va talabalarni maksimal darajada yuklashga harakat qiladi.

Faqatgina o'rta maktab o'quvchilari odatda profilni tanlash imkoniyatiga ega, hatto undan keyin ham barcha maktablarda emas. Bolalar nafratlanadigan va keraksiz mavzularga vaqt sarflashadi - bu zamonaviy maktab ta'limining muhim kamchiliklari.

2-muammo. Ishlash uchun poyga

Har bir maktab o'z reytingiga ega. U qanchalik baland bo'lsa, ta'lim tashkiloti shuncha ko'p imtiyozlarga ega. Reyting ko'plab ko'rsatkichlardan iborat. Bu umumiy ta'lim maktablarida yuqorida ta'kidlangan muammoga olib keladi.

Ko'pincha, taxminlar haqiqiy bilim bilan bog'liq emas. Bundan tashqari, ko'plab talabalar uchun sinflar komplekslar yaratadi va maktabdagi bezorilik va boshqa muammolarga sabab bo'ladi.

3-muammo. Byurokратиya

Formalizm maktab hayotining barcha sohalarini qamrab oladi - elektron jurnallardan tortib, taniqli "to'rtta hujayra ikkitadan o'ngga". Birinchi sinfdan boshlab bolani "Sen qog'ozsiz bug'san" qoidasiga o'rgatishadi va o'nlab keraksiz qoidalarni bajarishga majbur qilishadi, bu esa ta'lim sohasida yangi muammolarni keltirib chiqaradi.

4-muammo. Talabalarni tayyorlashning har xil darajasi

Ba'zi ota-onalar farzandlarini maktabga o'zlari tayyorlaydilar, boshqalari bu o'qituvchilarning mas'uliyati sohasi deb hisoblashadi. Ba'zi bolalar uch yoshida o'qiydilar va hisoblashadi, boshqalari esa hisoblangan narsalarga qo'shilishadi va keyin bir sinfdan 30-40 mutlaqo boshqa bolalar to'planishadi.

Rahbarlar va ularga bo'ysunuvchilarning paydo bo'lishi ajablanarli emas va bu zamonaviy maktab uchun ham o'ziga xos muammo. Klassik maktab tizimi u yoki bu manfaatlarni hisobga olmaydi. Materialni tezda anglagan bolalar sinfdan zerikishadi va maxsus yondashuvga muhtoj bo'lganlar doimiy stressda.

5-muammo. Ta'lim samaradorligining pastligi

Maktabdagi klassik dars 45 daqiqa davom etadi. Ulardan 10-15tasi tashkiliy masalalarga (hamma joyida bo'ladimi, kim navbatchi va hokazo), yana 10-15tasi uy vazifasini tekshirish va tushuntirishga sarflanadi. Sinf tinch bo'lishi va o'quvchilarning sabotajiga yo'l qo'ymaslik sharti bilan yangi materialni kiritish uchun 15-20 daqiqa vaqt qoladi. Bunday rejim maktabdagi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir qiladi.

6-muammo. Katta uy vazifasi

Darsda o'tishga ulgurmagan hamma narsa uyda ishlanadi.

Boshlang'ich maktabda uy vazifasini bajarish uchun 1,5-2 soat, 6-sinfdan 2,5 soat, 9-sinfdan 3,5 soat vaqt talab etiladi. Haqiqiy raqamlar ancha yuqori. Uy vazifasi ko'pincha juda katta bo'lib, darslarga kechikishingizga to'g'ri keladi. Ayniqsa, agar bola o'zini o'zi yetarli darajada ta'minlamasa va onasi va otasi ishdan kelib, topshiriqlarda yordam berishini kutib tursa. Zamonaviy ta'limning ushbu dolzarb muammosi ko'plab ota-onalarni tashvishga solmoqda.

7-muammo. Yosh o'qituvchilarning malakasi pastligi

Ta'lim natijalariga bo'lgan qiziqishning sustligi yosh va tajribali o'qituvchilarda namoyon bo'ladi. Bu yurtimizda zamonaviy maktab tizimida keng tarqalgan muammo.

Birinchi bo'lib munosib ish haqi olish uchun ko'proq soat, sinfga rahbarlik qilish va o'qitish kerak. Shu bilan birga, o'qitish sifati ko'p narsalarni talab qiladi. O'qituvchilarning darslariga tayyorgarlik ko'rish uchun vaqti yo'q; og'ir yuk muqarrar ravishda jismoniy va hissiy charchashga olib keladi.

8-muammo. Eskirgan ish usullari

Keksa o'qituvchilar ko'pincha elektron hujjat aylanishiga moslasha olmaydilar, eng muhimi, ular yangi avlod qadriyatlarini tushunmaydilar. Shuning uchun, ular faqat "nafaqaga chiqqunga qadar ishlashni tugatish" uchun ishlashga borishadi va ba'zida hayotdan noroziligini ochiq namoyish qiladilar. Ammo bunday o'qituvchilar ko'pchilikni tashkil qiladi va ularning yondashuvi, shubhasiz, zamonaviy ta'limning kamchiliklari.

NATIJA

An'anaviy maktab tizimida ko'plab muammolar va kamchiliklar mavjud va ularni isloh qilish kerak.

Yurtboshimiz Shavkat Mirziyoev 2021-yilni "Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili" deb e'lon qilgani bejiz emas albatta.

"Umuman olganda, har qanday jamiyat taraqqiyotida hal qiluvchi rolni ushbu jamiyatning kelajagi bog'liq bo'lgan yosh avlodning sog'lom va barkamol rivojlanishi o'ynaydi. Shuning uchun islohotlarimizni kengaytirish va samaradorligini yanada oshirish masalalarida biz zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan g'ayratli, tashabbuskor, har tomonlama rivojlangan yoshlarimizni o'zimizga tayanch deb bilamiz", dedilar davlatimiz rahbari. Ular mamlakatda yangi Uyg'onish davrining poydevorini shakllantirish uchun yangi Xorazmiy, Beruniy, Ibn Sino, Ulug'bek, Navoiy va Boburlarni tarbiyalash uchun muhit va sharoit yaratish zarurligini ta'kidladilar.

XULOSA :

"Bizning eng katta ustuvor vazifamiz yoshlarga ulkan maqsadlar qo'yish va ularga erishish uchun imkoniyat berishdir. Shundagina bolalarimiz xalqimizning azaliy orzularini amalga oshiradigan haqiqiy kuchga aylanadi", dedilar prezident.

REFERENCES :

1. The ideal appearance of a modern teacher // AK Aripova, KS Khodjayeva - ACADEMICIA: An International Multidisciplinary ..., 2020.
2. Межкультурная коммуникация-как необходимый процесс глобализации // А.Арипова, 2019.
3. The Live Word Is An Important Tool That Constitutes The Content-Essence Of The Oratory Art // A.A.Khasanovna - The American Journal of Social Science and Education ..., 2021